

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

VESILAHTI, NARVA, KARHOLANNOKKA

Vesijohtolinjan valvonta rautakautisen kalmiston
alueella 22.5.2003

Ulla Lähdesmäki

VESILAHTI, NARVA, KARHOLANNOKKA

Vesijohtolinjan valvonta rautakautisen kalmiston alueella 22.5.2003

Kunta: Vesilahti
Kylä: Narva
Kohde: Karholannokka
Tila: R:No 9:46 Kiviranta, 9:40 Saunaranta
Omistajat: Mikko ja Orvokki Suomala (Kiviranta), Maire Karttu (Kiviranta)
yhteystiedot ks. Vesilahti, Narva, karholannokka, tarkastuskertomus
22.4.2003 U. Lähdesmäki

Peruskarttalehti: 2114 06 NARVA
Koordinaatit: (KKJ) x = 6799 148, y = 2474 572
(YKJ) p = 6804 016, i = 3313 837
z = n. 85 m mpy

Sijainti: Karholannokan kärkialue

Valvonnan suoritti: Ulla Lähdesmäki

Aika: 22.5.2003

Löydöt: resenttejä tiilenpajoja (ei otettu talteen)

Kertomuksen alkuperäiskappale: Pirkanmaan maakuntamuseo,
kulttuuriympäristöyksikkö

Mustavalkonegatiivit: -

Digitaalikuvat: arkistoitu Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikköön
(Vesilahti, Karholannokka 2003 valvonta)

Kartat: Peruskarttaote 1:20 000

Yleiskartta vesijohtokaivantojen sijainnista 1:2000

1. Valvonnan tausta ja toteutus

Vesilahden kunnan Narvan kylän Karholannokan alueelle suunniteltiin keväällä vesijohtolinjojen kaivamista kolmen tilan alueelle. Hankkeen johdosta Pirkanmaan maakuntamuseon tutkija Ulla Lähdesmäki teki paikalle katselmuksen, jossa selvitettiin linjojen kaivamismahdollisuutta ja työn toteuttamista. Maakuntamuseo totesi, että linjat voidaan kaivaa arkeologin valvonnassa katselmuksessa ratkaistuihin kohtiin. Kyseisiin kohtiin tehtiin katselmuksessa koepistoja eikä maanalaisia tai maanpäälle erottuvia kiinteitä muinaisjäännöksiä havaittu siinä yhteydessä (maakuntamuseon lausunto diar. 101/5423/2003).

Alueella sijaitseviin kiinteistöihin (talviasuttavia vapaa-ajan asuntoja) oli tarkoitus vetää vesijohdot. Linjat kaivoi koneurakoitsija Vestokone Ky Vesilahdelta, ja työn kustansivat runkolinjasta (Vesilahden kunnan aikaisemmin kaivauttama) kiinteistöihin maanomistajat.

Arkeologisen osuuden teki Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö, jonka tutkija Ulla Lähdesmäki valvoi kaivinkoneen työskentelyä 22.5.2003 virkatyönä. Maakuntamuseon kustannukset työhankkeessa olivat 3 päivän palkkakustannukset (esi-, maasto- ja jälkityöt) sekä matkakustannukset Narvaan.

Vesijohtolinjoja varten alueelle kaivettiin kolmeen kiinteistöön ojat, joiden syvyys oli 2 m ja leveys n. 70 cm. Aikaisemmin Karholannokan niemeen oli kaivettu muinaisjäännoalueen ulkopuolelle vesijohdon runkolinja, jonka paikka erottui kesantopellon pinnassa hyvin. Valvonnan jälkeen nämä täytetyt kaivannot tarkastettiin silmämääräisesti ja tekemällä muutamia koepistoja täytetään pintaan. Aikaisemmin kaivettujen runkolinjojen alueella ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. –itä –suuntaisesta runkolinjasta kaivettiin 22.5. kolme pohjois-etelä –suuntaista linjaa kiinteistöjen asuinrakennusten nurkalle (ks. yleiskartta valvotusta alueesta). Kaivuutyö tehtiin siten, että kaivinkoneella poistettiin maanpinnan suuntaisesti ohuita maakerroksia n. 50-70 cm syvyyteen, minkä jälkeen selvästi puhtaaksi todettua maata kaivettiin edellistä vahvempia kerroksia. Kaivannoissa oli joitakin hyvin kookkaita kiviä, jotka jatkuivat 2 m syvyyteen tai jopa syvemmälle. Myös ne poistettiin linjoilta. Maanpinnan alapuoliset osat n. 50-70 m syvyyteen tarkastettiin tarpeen mukaan kaivamalla lastalla sellaisia kohtia, joissa havaittiin likamaata tai tiilenpaloja tai muuta ihmistoiminnan jälkeä. Kaivuutyötä dokumentoitiin digitaalikuvin, jotka on arkistoitu Pirkanmaan maakuntamuseoon (Vesilahti, Karholannokka 2003, valvonta).

2. Havainnot ja valvonnan tulos

Linjat kaivettiin maastonkohtiin, joissa paikalla aikaisemmin tehdyssä katselmuksessa ei havaittu rökkiöitä tai kulttuurikerrosta (koepistoissa).

Kivirannan tilan alueella (9:46) kaivannon leveys oli n. 80-100 cm ja syvyys 200 cm. Maa oli ohuen puutarhamultakerroksen alla kauttaaltaan tummankeltaista moreenia vanhalle niemen halki kulkevalle tielle asti. Sen jälkeen linja kaivettiin vanhan pellon alueelle, missä pintakerrokset olivat humuspitoista savensekaista peltomultaa. Sen alta (n. 27 cm) tuli esille tummankeltainen moreeni tälläkin.

Kivirannan asuinrakennuksen SW-nurkalla kaivannosta tuli esille n. 6 m matkalla humuspitoisen pintakerroksen jälkeen n. 60 cm syvyyteen runsaasti nokea ja kiviä (halkaisija n. 15-20 cm ja isompia) sekä runsaasti tiilenpaloja ja kokonaisia tiiliä. Mitään rautakauteen tai vanhempaan historialliseen aikaan viittaavaa esinettä tai rakennetta ei havaittu. Sen sijaan kivien ja tiilien seassa oli ruosteinen kulmarauta, rautapultti ja muoviroskia. Nykyisen omistajan mukaan pihan länsiosassa ollut navetta purettiin 1960-luvun lopussa ja navetan purkujätettä käytettiin mm. tienpohjan täytteeksi. Rakennuksen nurkan läheltä kaivannosta esille tulleet havainnot tulkittiin 1900-luvun asutushistoriaan kuuluviksi.

Pihan poikki NW-SE –suunnassa kulkevan vanhan tien vieressä ja tien kohdalla havaittiin samanlaista resenttiä tiiltä, nokimaata ja muoviroskia n. 30 cm syvyyteen asti. Myöskään tässä kohdassa ei havaittu esihistoriaan viittaavia jälkiä. Vanhan pellon alueella n. 5 – 7 m em. tiestä lounaaseen pintakerroksen alta tuli esille tummaa likamaata, jossa oli lasinpaloja ja peltitölkkejä eli resenttiä aineistoa. Mikäli niissä kohdissa, mistä löytyi nuoria rautaesineitä, muovia, lasia tai peltitölkkejä, on alun perin ollut rautakautista kulttuurikerrosta, sen erittäminen luotettavasti ei ollut enää mahdollista. Mitään rautakauteen viittaavaa esinettä tai katkelmaa ei näissä kohdissa havaittu.

Saunarannan tilan alueella (9:40, yleiskartalla 9:57) kaivannon leveys oli n. 1 m. Maa kaivannossa oli n. 10-15 cm syvyyteen puutarhamultaa. Sen alta tuli esille vanha savensekainen peltokerros, jonka alta tuli esille savimaa. Kaivannossa oli myös muutamia isoja kiviä. Vanhan peltokerroksen alueelta tuli kahdesta kohdasta esille tiilenpala ja muutamia hiilensiruja. Muutoin maa oli löydötöntä.

Kolmas oja kaivettiin kiinteistön 9:56 SW-nurkkaan. Maa tässä kaivannossa oli kuten Saunarannan tilan alueella, eikä täälläkään havaittu merkkejä muinaisjäännöksistä.

Valvonnan aikana (työ kesti n. 8 tuntia) kaivannoissa ei todettu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Seurannan lisäksi tutkittiin pistokoeluoontoisesti kaivannoista nostettuja maakasoja kaivannon reunoilla havaitsematta niissä mitään mainittavaa.

Lähteet

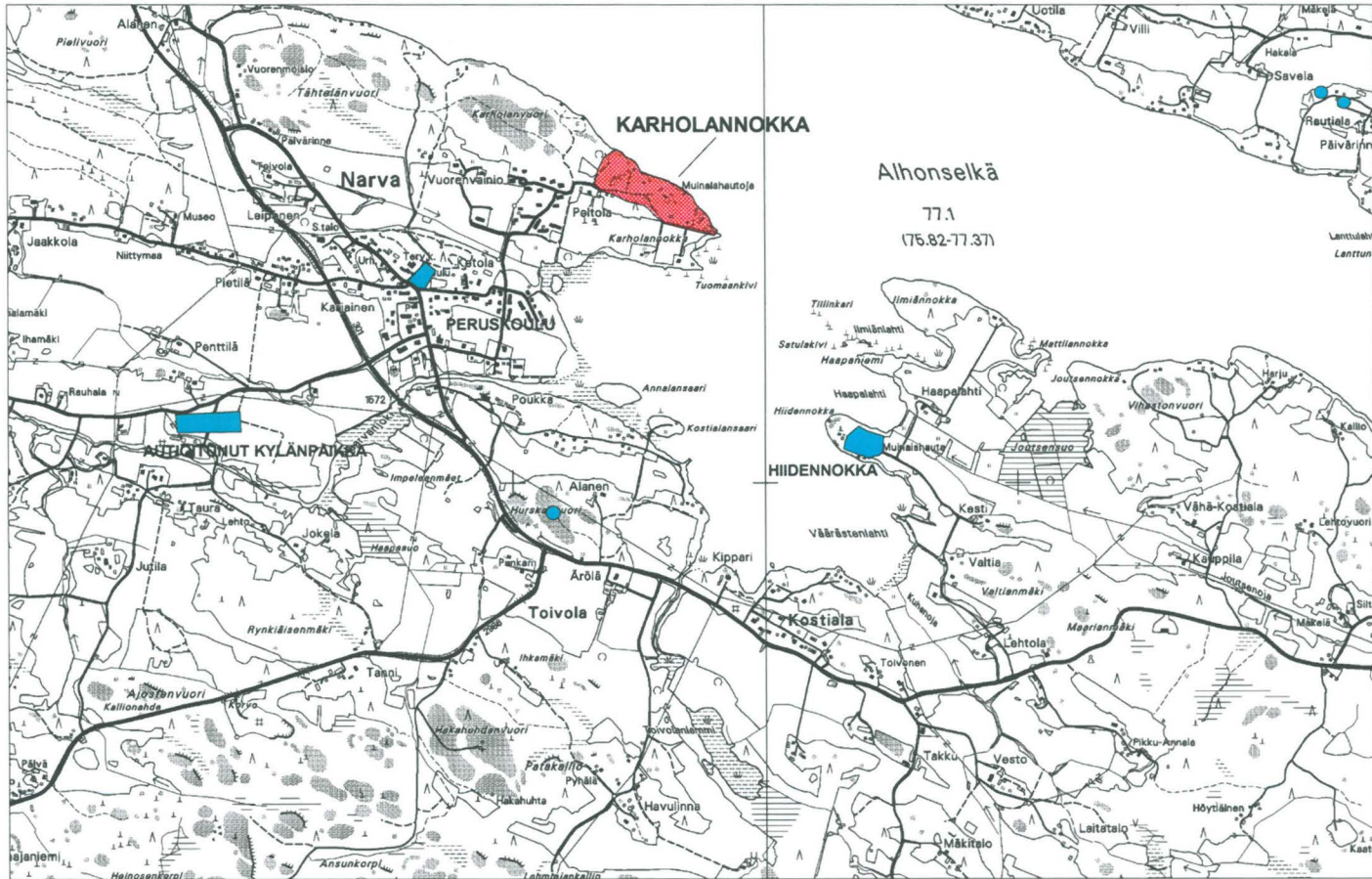
J. Pukkila, V. Luoto, Vesilahden kiinteät muinaisjäännökset. Arkeologinen inventointi 1995. Tampereen museot.

Liitteet

Ote peruskartasta 1:20 000 (PiSa lupa 75/4033/5423/1999)

Yleiskartta vesijohtolinjojen sijainnista ja valvotuista osuuksista 1:2000 (kopio Vesilahden kunnan vesihuoltolinjakartasta)

Valokuvaliite (digitaalikuvat)

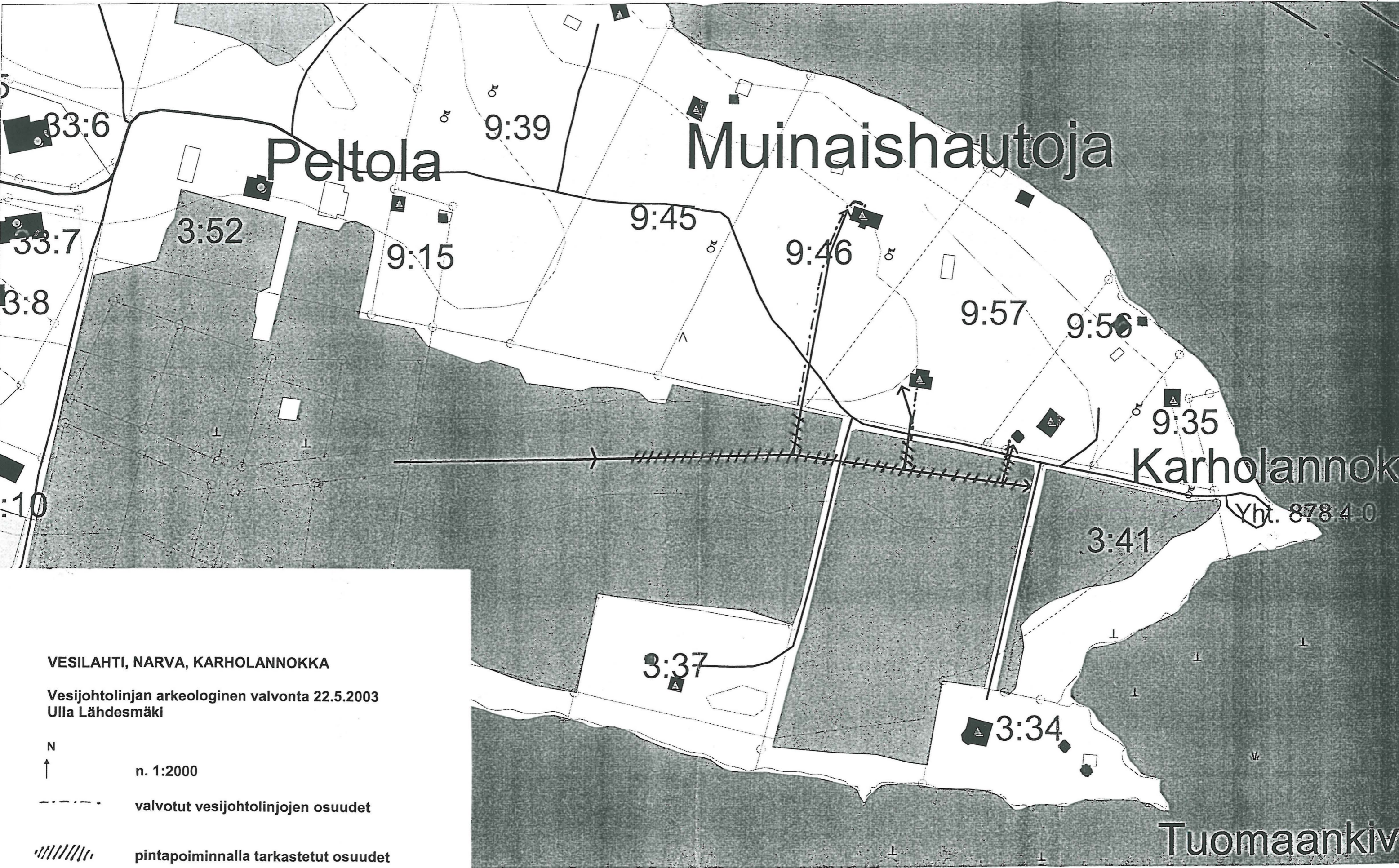
VESILAHTI, NARVA, KARHOLANNOKKA

Vesijohtolinjan valvonta 22.5.2003 U. Lähdesmäki

Ote perusCD Häme, PiSa lupa 75/5423/1999

1:20 000

VESILAHTI, NARVA, KARHOLANNOKKA

Vesijohtolinjan arkeologinen valvonta 22.5.2003
Ulla Lähdesmäki

N
↑
n. 1:2000

----- valvotut vesijohtolinjojen osuudet

////// pintapöiminnalla tarkastetut osuudet

Vesilahti, Narva, Karholannokka Vesijohtolinjan valvonta 22.5.2003
Kuvat U. Lähdesmäki

Kivirannan piha, kuvattu etelään asuinrakennuksen edestä. Vesijohtolinja avattiin kuvan keskellä näkyvän polun kohdalle. Röykkiö 22 (tuhoutunut) sijaitsee kuvan vas. reunassa katoksen takana.

Linjaa kaivetaan Kivirannan asuinrakennuksen SW-nurkalla, kuvattu luoteesta.

Lähikuva kaivannosta Kivirannan asuinrakennuksesta n. 20 m etelään.

Lähes valmis vesijohtokaivanto enne täyttämistä. Kuvattu pohjoisesta.

Lähikuva Saunarannan tilalla kaivetusta linjasta, etäisyys rakennukseen n. 15 m. Kuvattu kaakosta.